

СТАНОВИЩЕ

за дисертация на тема „Формиране на емоционална компетентност у учениците в мултикултурна среда чрез обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен“ от Румяна Нешкова Георгиева за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика

Темата на дисертационния труд е актуална и с ключово значение за социализацията на ученици в мултикултурна среда. Формирането на емоционална компетентност е задача с голяма обществена значимост – научните търсения в този педагогически план са не само необходими, но в съвременната обществено-образователна ситуация са и належащи.

Изследователската задача е от висока степен на сложност. Нейното решаване предполага научна компетентност в интердисциплинарния план едновременно на педагогиката, филологията и психологията.

Дисертационният труд представя теоретико-практически модел за формиране на емоционална компетентност, който е убедително защитен като възможно решение на изследователската задача. Разработката съдържа ценни педагогически идеи за изграждане на знания и умения за успешно общуване в мултикултурна среда.

Първо, аргументирано са представени възможностите на обучението по български език и литература за формиране на емоционална култура, която да допринася за позитивната образователна среда, за толерантното отношение към етнокултурното различие и изобщо за успешното общуване.

Изложението е структурирано коректно и в съответствие с изискванията за ясно формулиране на обект и предмет на научното изследване, на цели, задачи и работна хипотеза, на методи и технологии на работа.

Трудът съдържа обзор на основни изследвания върху емоционалната компетентност. Понятието *емоционална компетентност* е дефинирано и е представено в многопрофилните му взаимовръзки със социокултурната идентичност на Другия, със стратегийната, с дискурсната и с комуникативната компетентност. Емоционалната компетентност е представена в светлината на профилираните психологически изследвания, отнасящи се до диференцирането на чувствата от емоциите, до изразяването и вярното интерпретиране на собствените емоционални реакции, както и до тълкуването на емоционалните реакции на околните. Дисертацията е

базирана върху теоретичните постановки на основни трудове върху емоционалната интелигентност и компетентност, като представя техните тези коректно и с разбиране в дълбочина. Направеният преглед на важни за темата съвременни научни трудове дава израз на ред важни умения на докторантката: да подбира подходяща научна библиография, да извлича от нея основните тези и да ги превръща в теоретичен контекст на собствените научни усилия. В този план може да се отправи препоръка за по-голям аналитизъм – за сметка на описателността; за по-голяма самостоятелност в критическото осмисляне на проучваните концепции и за по-творческо съотнасяне на авторитетното в науката със собствените изследователски търсения.

Заслуга на докторантката е пречупването на взаимоотношенията мислене – емоции – реч през призмата на мултикултурното общуване в началното училище. Подчертани умения за комплексен анализ са разкрити при полагането на емоционалната компетентност в контекста на разнообразието от фактори, които влияят върху нея: възрастовата психология, владенето на книжовния език, невербалната комуникация, общуването в семейството и пр.

Най-значимото достойнство на дисертационния труд е, че предлага конкретни методически идеи за формиране на емоционална компетентност в мултикултурна среда. Несъмнено предимство на докторантката е богатият ѝ опит на действащ учител. В отделни подглави с вещина е разработена система на работа по български език и по литература, прицелена към изграждането на ученика като личност с умения да разбира емоциите и да упражнява контрол над тях. Убедително е изведено твърдението, че обучението по български език е основата, върху която се формира емоционалната компетентност. Направен е обстоятелствен анализ на връзката между недоброто владене на българския език като официален и затруднения израз на емоции и чувства. Учебното съдържание по български език и по литература в периода I-IV клас е осмислено от позициите на мултикултурализма и с оглед на него са предложени методически релевантни похвати и технологии на работа, прицелени към развитие на емоционалната компетентност. С иновативност, находчивост и изключително разнообразие се отличават упражненията по български език за развитие на устната и на писмената реч, видени като условие за адекватен израз на емоции и чувства у децата билингви. Методическият модел на обучението по литература убедително подкрепя идеята за вникване в преживяванията на героите и за пренос на усвоеното психологическо знание от фикционалния към реалния

свят, обитаван от ученика. Структурирането на уроците, изложеното богатство от похвати и упражнения представляват несъмнен педагогически влог по отношение изграждането на литературна и на емоционална компетентност у деца в начална училищна възраст, чийто майчин език не съвпада с официалния. Изложените образователни идеи и компенсирателната програма за формиране на емоционална компетентност са апробирани в практиката, което прави несъмнена тяхната функционална валидност.

Представеното емпирично изследване за степента на формираност на емоционална компетентност експлицира овладени умения за провеждане на практическо проучване по определен педагогически проблем, както и за анализ – компетентен, прецизен и точен, на получените данни.

В обобщение: дисертацията на Румяна Нешкова е ценна за педагогическото знание, защото:

1. Има научен принос:

- в интегрирането на знания от различни научни направления с цел разрешаване на проблем от обществена значимост;

- в разработването на модел за формиране на емоционална компетентност у ученици билингви от началното училище.

2. Има научно-приложен принос: предлага апробирана методическа система за развитие едновременно на езиковата, на литературната и на емоционалната компетентност у ученици в мултикултурна среда; предлага и готови материали за практическа дейност на учениците.

3. Има творчески потенциал да подкрепи хуманистичните и демократичните принципи на съвременното българско образование.

Румяна Нешкова има достатъчен брой публикации по темата на дисертационния труд – в сборници от научни конференции у нас и в чужбина, в специализирани издания и в периодичния печат.

Авторефератът вярно отразява дисертационния труд.

Заключение:

Дисертационният труд притежава научни качества, които ми дават основание да препоръчам на научното жури да удостои Румяна Нешкова с ОНС „доктор“ по педагогика.

29 юни 2012 г.

Автор на становището:

(доц. д-р Огняна Георгиева-Тенева)